

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת: 16:19

יציאת השבת: 17:15

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
וישב
שבת מברכין
מפטירים
"רוני ושמחי בת ציון"
(זכריה ב')

מהלכות זנוכה עפ"י שו"ע סימן תרעא' - תרעה' ופוסקים אזורנים

סדר ברכות ההדלקה

- א. המדליק נרות חנוכה בלילה הראשון צריך לברך לפני ההדלקה שלש ברכות: "להדליק נר חנוכה", "שעשה ניסים לאבותינו" ו "שהחיינו וקיימנו", חלק מהאשכנזים אומרים בברכה הראשונה - "להדליק נר של חנוכה". בברכת "שעשה ניסים" יש לומר "בימים ההם בזמן הזה", ולא "ובזמן הזה".
- ב. בלילה השני ואילך מברכים רק שתי ברכות: "להדליק נר חנוכה", "שעשה ניסים לאבותינו".
- ג. אין להפסיק בדיבור, אפילו לא ברמיזה בין הברכה להדלקת הנר.
- ד. אדם שדיבר בין הברכה להדלקת הנר, אם דיבר בעניינים הקשורים להדלקה, כגון שנכבה הנר שמדליק בעזרתו וביקש גפרורים, ממשיך להדליק. אולם, אם דיבר בעניין שאינו קשור להדלקה, יאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" על כך שהזכיר שם שמים לבטלה, ויחזור להדליק בברכה.
- ה. אין לומר את נוסח "הנרות הללו" אלא רק לאחר שהדליק לפחות את נר הראשון שהוא נר חיוב, ויש שנוהגים לאומרו רק אחרי שהדליקו את כל הנרות.
- ו. מנהג הספרדים לומר את נוסח "הנרות הללו" כך שיכללו 36 מילים, רמז לכך שמשך כל שמונת ימי החנוכה מדליקים 36 נרות, חוץ מהשמש. לכן אומרים "הנרות הללו קודש" ולא "קודש הם", וכן אומרים "על נסיון ונפלאותיו וישועותיו" ללא תוספת המילה "ועל" ביניהם. האשכנזים לא נהגו להקפיד על כך.
- ז. אדם ששכח לברך על הדלקת הנרות ונזכר בכך, אם עדיין לא כבו הנרות, יברך "שעשה ניסים", ואם כבו הנרות לא יברך כלל. יש אומרים, שאם עברה חצי שעה מהדלקתם לא יברך אף על פי שלא כבו הנרות, והעיקר כדעה ראשונה.
- ח. אדם אשר לא מדליקים עבורו בביתו, ובמקום בו הוא נמצא אין סיכוי שידליק נרות חנוכה בעצמו, אם רואה נרות חנוכה שהודלקו על ידי אחרים, כגון בבית הכנסת או בפתחים הפונים לרחוב, יברך "שעשה ניסים" ויבום הראשון גם "שהחיינו".
- ט. שיטות שונות קיימות בקשר לסדר ההדלקה, וכיום נראה שנהגו רוב ישראל להדליק בלילה הראשון את הנר הימני שב "חנוכה", ובלילה השני מוסיף נר לשמאלו ובו הוא מתחיל להדליק והולך ומדליק לימין.

מי חייב במצוות ההדלקה

- א. מצוות הדלקת נרות חנוכה היא נר איש וביתו, המהדרים מדליקים נר לכל אחד ואחד, והמהדרים מן המהדרים - לדעת בית שמאי ביום הראשון מדליקים שמונה נרות ומכאן והילך פוחת והולך, ובית הלל שהלכה כמותם יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.
- יא. כיצד הוא מנהג המהדרים מן המהדרים? נחלקו בזה הפוסקים.

⊗ הרמב"ם כתב שכל אחד מבני הבית צריך להדליק את נרותיו, אך ממה שכתב בהמשך, יוצא כי המנהג פשוט בספרד, שמדליקים רק "חנוכה" אחת בסדר עולה של הנרות, וכך נוהגים רוב יהודי תימן הבלאדים.

⊗ על פי מה שפסק מרן בשו"ע, יש להדליק "חנוכה" אחת לכל בית, בלילה הראשון נר אחד ומוסיף והולך נר אחד בכל לילה עד שבליל האחרון יהיו שמונה נרות, ואפילו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר. וכך מנהג הספרדים.

⊗ על פי הרמ"א המנהג שכל אחד מבני הבית שהם בר מצווה מדליק "חנוכה" משלו, אך מציין כי יש להיזהר לתת כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד, כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקים.

יב. אף שכתב מרן השו"ע "ואפילו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר", ילדים קטנים המביאים "חנוכה" שהכינו בגני הילדים וכדומה, אין למנוע מהם להדליק גם למנהג הספרדים, ויש להניח כל חנוכה במקום אחר.

יג. גם הנשים חייבות במצוות נר חנוכה, מפני שאף הן היו באותו הנס. אשה יוצאת ידי חובת המצווה בהדלקת הנרות של בעלה, ובשעת צורך יכולה להוציא את בעלה ידי חובת המצווה.

יד. כשבעל נאלץ להיעדר מביתו בזמן הדלקת נרות חנוכה עד שעה מאוחרת בלילה, ראוי שימנה את אשתו שתהיה שלוחה להדליק את נרות החנוכה בזמנם, ובזה יוצא גם הוא ידי חובה.

טו. כשהבעל או האשה אינם בבית בתחילת זמן ההדלקה, אך מתוכננים לחזור בשעה מוקדמת, יש אומרים שיש להדליק בתחילת הזמן אף על פי שהבעל או האשה נעדרים, ויש אומרים שטוב יותר להמתין ולהדליק כאשר שניהם נוכחים, וכך ראוי לנהוג, אלא אם יודעים בוודאות שכן או בת הזוג אינם מקפידים על כך כלל.

טז. כשבעל נאלץ להיעדר מביתו ולא יחזור לביתו כלל באותו לילה, אף על פי שאשתו מדליקה עבורו ויוצא ידי חובה בהדלקתה, טוב שידליק גם הוא נרות חנוכה ללא ברכה, או שישמע את הברכה מאדם אחר שחייב ויכוון לצאת ידי חובה.

יז. יש אומרים שמי שיוצא ידי חובת הדלקת נרות בהדלקה של חבירו, כגון: הילדים במשפחה ספרדית, או בן רווק במשפחה אשכנזית הרוצה לצאת ידי חובת המצווה בהדלקה של אביו, אינו חייב להיות נוכח בעת ההדלקה ויש אומרים שחייב להיות נוכח, והנכון לנהוג כדעה השניה, אלא אם יש אילוץ להיעדר בזמן ההדלקה.

יח. אפילו עני המתפרנס מהצדקה חייב בהדלקת נרות חנוכה, ועל גבאי הצדקה, לטייע לו בכך. חרש ושוטה, אינם חייבים בהדלקת נרות חנוכה.

יט. סומא, רווק שאין מדליקים עבורו בבית ומתגורר עם אחרים, ישתתף עמם בפרוטות ויצא ידי חובה בהדלקתם, ונשוי, אשתו תדליק עבורו.

כ. לדעת הספרדים ילד קטן שלא מלאו לו 13 שנה, אינו חייב בהדלקת נרות חנוכה, ולמצוות חינוך יש אומרים שידליק את השמש, ויש מתירים שידליק גם את נרות ההידור. לדעת האשכנזים ילד קטן שלא מלאו לו 13 שנה, אינו חייב בהדלקת נרות חנוכה, יש מהם המתירים שידליק בברכה למצוות חינוך ויש אומרים שלא ידליק כלל או שידליק ללא ברכה.

כא. ילד קטן שלא מלאו לו 13 שנה, אם הוריו אינם בבית הן לדעת הספרדים והן לדעת האשכנזים ידליק נרות בברכה.

כב. בזמן חכמי המשנה היו מדליקים את נרות החנוכה בפתח הסמוך לרשות הרבים. אם פתח הבית היה סמוך לרשות הרבים היו מדליקים בפתח הבית מבחוץ, ואם לבית הייתה חצר היו מדליקים את הנרות בפתח החצר, כדי לפרסם הנס. במשך הגלות, כשלחצו עלינו הגויים ולא התירו ליהודים להדליק נרות חנוכה, נהגו להדליק את הנרות בתוך הבית.

כג. בזמננו ובפרט בארץ ישראל שאין את החשש מרדיפות האויבים, יש שהחזירו עטרה ליושנה ומהדרים להדליק את הנרות בפתח החצר הפונה לרשות הרבים (שלא יכבו הנרות מניחים ה "חנוכה" בתיבת זכוכית).

אמרי בינה - אמרי זוז"ל בשבז המידות הטובות

ראה הציקנות הגדולה, שאדם עשיר כמו יעקב, עליו השלום, היה לו לחזור אחר פכים קטנים. ומצינו במקום אחר שהיה וותרן שאין דוגמתו, כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה: "בקברי אשר כריתי לי" (בראשית ג ה), מלמד שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה כרי (גל גדול כעין ערימת חטים), ואמר לעשו: טול בשביל חלקך במערה (שמות רבה לא יז)! היש וותרן כזה? לכן מזה ילמד האדם שלא יפזר לריק ושלא לצורך.

ובמקום מצוה, כגון בצדקה ובשאר מצוות התלויות במעוות, כגון לקנות רב וחבר וספרים, יהיה וותרן גדול, כדי להשיג מעלות עליונות, להשיב הנפש למקום טהרה שתהא צרורה בצרור החיים, כדכתיב (שמואל א כה כט): "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים". (אורחות צדיקים- שער הצייקנות)